

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Andrzejowi Artymowiczowi w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne.

Przedmiotem niniejszej recenzji jest ocena dorobku artystycznego, naukowego oraz dydaktycznego dra Andrzeja Artymowicza, zgłoszonego w postępowaniu habilitacyjnym na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina. Kandydat zaprezentował rozległy i wieloaspektowy dorobek, który obejmuje kilkadziesiąt lat aktywności zawodowej i artystycznej, rozpiętej pomiędzy reżyserią dźwięku, twórczością audiowizualną, edukacją akademicką, a także pracą badawczo-rozwojową.

Rodzaj i zakres działalności

Działalność dra Andrzeja Artymowicza ma charakter wybitnie interdyscyplinarny. Rozciąga się pomiędzy praktyczną reżyserią dźwięku, twórczością autorską i eksperymentalną, a także dydaktyką oraz rozwojem technologii wykorzystywanych w sztukach audiowizualnych. Już w latach 80. prowadził badania nad komputerowym zapisem dźwięku i systemami MIDI, co ugruntowało jego późniejszą specjalizację w zakresie cyfrowych technologii dźwiękowych. W latach 1993–2008 Artymowicz współtworzył setki realizacji filmowych, dokumentalnych i teatralnych w Telewizji Polskiej oraz Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych. Odpowiadał za montaż i finalne zgrania dźwięku w produkcjach fabularnych, animowanych, dokumentalnych oraz Teatrach Telewizji. Był jednym z pierwszych specjalistów, którzy wprowadzali do polskiego przemysłu audiowizualnego technologie miksu kinowego w standardzie Dolby Digital i DTS, a także narzędzia cyfrowej postprodukcji, takie jak system Pro Tools. Po 2000 roku jego działalność ewoluowała w kierunku twórczości autorskiej – realizował filmy dokumentalne, eksperymenty audiowizualne oraz instalacje interaktywne łączące obraz i dźwięk. W projektach tych podejmuje tematy społeczne i edukacyjne, ale równie często koncentruje się na estetyce formy oraz percepcyjnej relacji pomiędzy warstwami dźwiękową i wizualną. Szczególne miejsce zajmują instalacje i narzędzia własnego autorstwa, takie jak system CRT do wizualizacji dźwięku czy kompozycje dźwiękowe sterujące obrazem oscyloskopowym. Artymowicz od lat prowadzi również działalność dydaktyczną i popularyzatorską. Wykładał na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina i Akademii Filmu i Telewizji. Jako certyfikowany trener Apple, wprowadzał do dydaktyki technologie montażu Final Cut Studio, a także narzędzia do produkcji VR oraz techniki immersji dźwiękowej. Jest pomysłodawcą i twórcą laboratorium VideoLAB UMFC, które stanowi zaplecze badawczo-eksperymentalne i dydaktyczne dla studentów oraz profesjonalistów z dziedziny AV. Jego aktywność charakteryzuje się nie tylko wszechstronnością, ale również świadomym dążeniem do integracji technologii z refleksją artystyczną. Kandydat swobodnie porusza się pomiędzy praktyką realizacyjną, eksperymentem artystycznym a badaniami dotyczącymi immersji, percepcji i narzędzi cyfrowych w kontekście współczesnych sztuk medialnych.

Oryginalność dorobku artystycznego i naukowego

Dorobek dra Artymowicza cechuje się oryginalnością formalną i technologiczną. Łączy klasyczne techniki realizacyjne z nowatorskimi metodami dźwięku immersyjnego, ambisonii i wizualizacji akustycznej. Projekty takie jak instalacja "Żywioły", muzyka na oscyloskop analogowy ("8-notes") czy systemy CRT do wizualizacji dźwięku pokazują jego indywidualne podejście do formy audiowizualnej. Kandydat łączy kompetencje reżysera dźwięku, montażysty, kompozytora i inżyniera systemów AV, co nadaje jego działalności unikalny, interdyscyplinarny charakter.

Wkład w rozwój dyscypliny

Dr Artymowicz odegrał istotną rolę w transformacji technologicznej polskiej kinematografii, wdrażając cyfrowe systemy postprodukcji i promując zaawansowane metody miksowania dźwięku. Jego praca dydaktyczna, prowadzona przez lata w ASP i UMFC, obejmuje m.in. wprowadzenie do nauczania zagadnień immersji dźwiękowej, montażu nieliniowego, systemów Apple oraz technologii VR. Wyjątkowym przykładem jego wkładu w rozwój infrastruktury dydaktycznej jest laboratorium VideoLAB, które służy jako centrum eksperymentów z dźwiękiem przestrzennym i obrazem cyfrowym. Ponadto jego udział w międzynarodowych projektach, jak badania z EUROCONTROL nad systemami dźwiękowymi dla lotnictwa, potwierdza zaangażowanie w rozwój dyscypliny na poziomie europejskim. Artymowicz projektuje też własne urządzenia eksperymentalne (oscyloskopy, spektroskopy), co nadaje jego twórczości naukowo-technologiczny wymiar.

Wpływ na środowisko artystyczne, akademickie i społeczne

Jako współpracownik wielu wybitnych reżyserów filmowych, Artymowicz miał realny wpływ na kształt polskich produkcji filmowych i telewizyjnych. W Telewizji Polskiej i WFDiF nie tylko realizował dźwięk, ale także wdrażał nowe standardy techniczne. W środowisku akademickim jego działalność dydaktyczna wniosła nowoczesne podejście do nauczania sztuk audiowizualnych. Stworzył pierwsze w Europie Wschodniej centrum Apple ProApplications przy ASP, a jego warsztaty i szkolenia popularyzowały wiedzę o dźwięku, montażu i VR. Jako aktywny członek krajowych i międzynarodowych organizacji branżowych, takich jak SMPTE czy AES, Artymowicz wnosi znaczenie jako animator życia środowisk twórczych i edukacyjnych.

Wskazane dzieła

Filmy „Szlif” oraz „Jubileusz 90-lecia prof. Krzysztofa Szlifirskiego” stanowią znaczące i spójne przykłady dorobku audiowizualnego dra Andrzeja Artymowicza, których wartość wykracza poza dokumentacyjną funkcję wydarzenia. Oba obrazy są osadzone w kontekście środowiska akademickiego Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina i koncentrują się na osobie prof. Krzysztofa Szlifirskiego – pedagoga, twórcy i autorytetu w dziedzinie reżyserii dźwięku. Realizacja tych filmów przez Artymowicza nie jest jedynie dokumentacją wydarzenia czy sylwetki, lecz również artystycznym i środowiskowym głosem ucznia wobec mistrza, oraz próbą nadania formy pamięci instytucjonalnej poprzez środki sztuki audiowizualnej.

Oba filmy zrealizowane zostały z dużą starannością techniczną – dźwięk został zarejestrowany i zmiksowany w sposób profesjonalny, a obraz wykazuje wysoką stabilność i estetykę kadru. Użycie nowoczesnych narzędzi do montażu i korekcji barwnej – jak można przypuszczać z kontekstu wcześniejszych projektów Artymowicza – zostało tu przeprowadzone przy użyciu środowisk takich jak Final Cut Pro lub DaVinci Resolve, co przełożyło się na wysoką jakość finalną. Dźwięk jest czysty, przestrzenny i precyzyjnie zsynchronizowany z obrazem, co jest szczególnie istotne w kontekście wypowiedzi uczestników, wystąpień oraz materiałów muzycznych i archiwalnych.

Film „Szlif” ma charakter głęboko biograficzny i eseistyczny. Zawiera materiały archiwalne, wypowiedzi osób związanych z prof. Szlifirskim, inscenizowane sekwencje oraz narrację audiowizualną o symbolicznym charakterze. Szczególną uwagę zwraca kompozycja narracyjna filmu, która nie ogranicza się do linearnych biografizmów, lecz buduje wielowarstwowy portret poprzez kontrastowanie obrazów współczesnych z materiałami archiwalnymi. Dźwięk w filmie nie pełni wyłącznie funkcji informacyjnej – jest równorzędnym nośnikiem emocji i znaczeń. Wrażliwość montażowa i sposób kształtowania rytmu narracji wskazują na zaawansowaną świadomość dramaturgiczną autora oraz kompetencje wyniesione zarówno z praktyki reżyserskiej, jak i dydaktycznej.

Z kolei „Jubileusz 90-lecia” ma strukturę bardziej reportażową, jednak Artymowicz unika prostego zapisu wydarzenia. Film został starannie zmontowany z uwzględnieniem dynamiki wystąpień, reakcji publiczności oraz wstawek muzycznych i wizualnych, które porządkują strukturę całej narracji. Na uwagę zasługuje sposób pracy z dźwiękiem przestrzennym w kontekście wnętrza auli koncertowej – dzięki zastosowanym technikom udało się zachować klarowność mowy oraz naturalność brzmienia instrumentów i głosu. Obraz, mimo dokumentalnej funkcji, jest estetycznie ujęty i dobrze zakomponowany – wiele ujęć nosi znamiona operatorstwa o walorach artystycznych.

Oba dzieła, mimo różnic funkcjonalnych i strukturalnych, stanowią komplementarną całość – dokumentując nie tylko wydarzenie i postać, ale również środowisko, które je współtworzy. Są świadectwem dojrzałego warsztatu audiowizualnego dra Artymowicza, jego umiejętności łączenia formy z treścią oraz zdolności do pracy zarówno z materiałem dokumentalnym, jak i elementami artystycznymi. Warto także zauważyć, że filmy te, poprzez kontekst środowiskowy, pełnią również funkcję refleksji nad tożsamością instytucjonalną kierunku reżyserii dźwięku oraz jej mistrzowską tradycją. Zrealizowane przez ucznia – wieloletniego praktyka i pedagoga – stają się także subtelnym manifestem ciągłości i dziedziczenia kompetencji twórczych w ramach dyscypliny.

Autoreferat

Autoreferat dra Andrzeja Artymowicza przedstawia bogaty i wielowątkowy dorobek kandydata, którego działalność rozciąga się na szerokie spektrum obszarów – od praktyki zawodowej reżysera dźwięku w filmie i telewizji, przez realizacje autorskie i multimedialne, po dydaktykę akademicką oraz aktywność badawczo-rozwojową. Autor w sposób wyraźny kreśli swoją drogę zawodową i twórczą. Autoreferat ukazuje sylwetkę twórcy interdyscyplinarnego, operującego z równą swobodą zarówno w środowisku studia dźwiękowego, jak i w przestrzeni naukowych projektów immersyjnych czy edukacyjnych inicjatyw akademickich.

Pod względem strukturalnym dokument zorganizowany jest w sposób swobodny i narracyjny, miejscami autobiograficzny, co może utrudniać klarowne uchwycenie osi chronologicznej i logicznej całości. W części poświęconej reżyserii dźwięku mamy do czynienia z bardzo bogatym materiałem faktograficznym, jednak brakuje w nim analitycznego pogłębienia – wiele tytułów, nazwisk i instytucji zostaje wymienionych, ale nie zawsze towarzyszy im kontekst artystyczny czy produkcyjny, który pozwalałby odczytać wagę i skalę wkładu autora.

Szczególną uwagę zwraca fakt, że mimo licznych projektów filmowych i multimedialnych, opisy dwóch wskazanych filmów poświęconych prof. Krzysztofowi Szlifirskiemu – „Szlif” oraz „Jubileusz 90-lecia” – pozostają w autoreferacie zaledwie zasygnalizowane. Autor wspomina o ich realizacji, lecz czyni to dość lakonicznie i bez głębszej refleksji na temat założeń artystycznych, struktury narracyjnej czy szczególnych rozwiązań technicznych, jakie zostały w nich zastosowane. Tymczasem oba filmy stanowią ważne, dobrze zrealizowane dzieła audiowizualne, dokumentujące nie tylko sylwetkę wybitnego pedagoga, ale również podejście Artymowicza do formy dokumentalnej jako artystycznej i środowiskowej wypowiedzi. Szkoda, że autor nie rozwija tego wątku – nie poddaje tych prac autorskiej analizie ani nie wykorzystuje ich jako punktu odniesienia do pokazania własnego warsztatu czy ewolucji języka filmowego, z którego korzysta. Mimo braku pogłębionej analizy wskazanych dzieł twórczych, autoreferat oddaje skalę i różnorodność dorobku, jaki dr Artymowicz zgromadził przez lata. Całość ukazuje sylwetkę twórcy wszechstronnego, nowoczesnego i zaangażowanego.

Konkluzja

Dorobek dra Andrzeja Artymowicza przedstawiony w autoreferacie, analizowanych dziełach oraz dokumentacji towarzyszącej jednoznacznie wskazuje na jego wieloletni, konsekwentny i oryginalny wkład w rozwój sztuk audiowizualnych w Polsce. Kandydat jest twórcą wszechstronnym – łączy kompetencje artystyczne i inżynierskie z wyczuciem narracyjnym oraz pedagogiczną refleksją. Jego działalność, prowadzona na przestrzeni ponad trzech dekad, obejmuje zarówno klasyczną reżyserię dźwięku w kinie i telewizji, jak i nowoczesne projekty z zakresu VR, immersji dźwiękowej, edukacji multimedialnej oraz eksperymentów na styku sztuki i nauki.

Na szczególne uznanie zasługuje wkład dra Artymowicza w transformację technologii reżyserii dźwięku w Polsce – od wdrożeń cyfrowych systemów postprodukcji w Telewizji Polskiej, przez realizację dźwięku do dziesiątek filmów fabularnych i dokumentalnych, po prowadzenie innowacyjnych projektów artystycznych i edukacyjnych. Istotnym elementem jego dorobku jest działalność dydaktyczna, w której nie tylko przekazuje wiedzę technologiczną i artystyczną, ale również buduje nowoczesne zaplecze do pracy twórczej – czego najlepszym przykładem jest autorska koncepcja i realizacja laboratorium VideoLAB przy UMFC.

Analiza wybranych dzieł audiowizualnych potwierdza, że dr Artymowicz potrafi przekuć kompetencje techniczne w wyraz artystyczny, tworząc dzieła dojrzałe formalnie, przemyślane koncepcyjnie i znaczące środowiskowo. Jego filmy, instalacje oraz projekty edukacyjne nie tylko wzbogacają współczesną kulturę audiowizualną, ale także wpływają na kształtowanie nowych standardów nauczania i praktyki w dziedzinie reżyserii dźwięku.

Zważywszy na kompleksowość, jakość i trwałość tego dorobku, należy uznać, że dr Andrzej Artymowicz spełnia wszystkie ustawowe i środowiskowe kryteria stawiane kandydatom w

przewodzie habilitacyjnym. Jego działalność wyraźnie przekracza próg samodzielności twórczej i naukowej, a jej interdyscyplinarny charakter czyni z niego postać istotną dla współczesnych przemian w dziedzinie sztuk muzycznych i audiowizualnych.

W świetle powyższego, stwierdzam, że dorobek dra Andrzeja Artymowicza spełnia wymagania określone w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). W związku z tym w pełni popieram wniosek o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki.

Wrocław, 20.05.2025

A handwritten signature in black ink, reading "Cecylii Juchnowskiej". The script is cursive and elegant, with a prominent flourish at the end of the last name.